

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZNANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZNANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, ČE SE TISKA DVAKRAT IN PO 9 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROČBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROČNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZNANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

Kmetska stranka na Goriškem.

Par mesecev je komaj, kar se je ustanovila na Goriškem kmetska stranka, katere ustanovitev je bilo z ozirom na žalostne politične razmere, ki vladajo v deželi, gotovo pozdraviti z največjim upanjem, da bodo njeni zdravi nazori prodrli zmagujoče med ljudstvo, toda stvar se je završila tako, kakor smo že v naši božični številki prorokovali vsem provincijalnim novoustanovljenim strankam: vzlic zdravim nazorom — razpad. Povedali smo, da vse take stranke ne morejo obstati, ker jim manjka glavno, kar je potrebno za življenje — značaj vseslovenstva. Edino le v krepki medsebojni zvezi bi bil obstoj vsem tem strankam zagotovljen, edino tedaj, ako bi slekle s sebe svoj deželni partikularizem in bi ramo ob rami stopale vse skupaj za istimi svojimi cilji, tedaj bi imele v tem složnem nastopu zagotovljen ne samo svoj obstanek, temveč tudi svoj napredek. Tako pa izginejo in bodo izginile druga za drugo, obeležene kot kaprice tega ali onega nezadovoljneža, ki se je s pomočjo nove stranke hotel dokopati do politične veljave.

Tako se je zgodilo tudi s kmetsko stranko na Goriškem. Usojeno ji je bilo le kratko življenje, in strankin shod v četrtek, dne 2. t. m. se mora pač označiti kot njena pogrebščina.

Dr. Franko, kateri je veljal kot vodja stranke, je na tem shodu poudarjal „složno“ delo in potemtakem spojitev s klerikalno stranko, dočim so drugi zborovalci, posebno navzoče učiteljstvo, zahtevali, da ostane stranka samostojna in da se ta samostojnost vzdrži z naslonitvijo na liberalno stranko. Shod se je završil v popolnem nesporazumljenju in je to gotovo smatrati, ako ne že kot popolni konec, pač pa gotovo kot začetek konca.

Bilo je v začetku dogovorov med ustanovitelji kmet-ske stranke na Goriškem in med nami, in stvar bi se bila prav lahko uredila v smislu, kakor smo ga označili zgoraj, ali malenkostni pomisleki, recimo tudi, res samo morda kake osebne kaprice so bile povod, da stvar ni prišla do ugodnega zaključka. Stranka mora biti samostojna, imeti mora samostojno glasilo, biti mora pristno goriška, brez vsake druge, najmanj pa kake vseslovenske primesi, in res se je ustanovila taka, in res je doživela tak konec, kakor smo ga prorokovali.

Dr. Frankota vleče torej v klerikalni tabor. Saj je vendar klerikalna stranka na Goriškem stara ravno toliko, kakor liberalna, saj sta obe obenem izšle iz nekdanje

„sloge“, in dr. Franko je imel dovolj prilike proučiti delovanje ene in druge, kar ga je dovedlo do spoznanja, da niti ena niti druga ne zasleduje ljudskih koristi, da je ravno vsled tega treba združitve onih elementov, katerim je v resnici le ljudska korist pri sreči, v stranko, ki bi skrbel, da se uresničijo ljudske zahteve po gospodarskem napredku. Ako je dr. Franko sedaj po par mesecih uvidel, česar ni uvidel v dolgih letih, da je v klerikalni stranki spas ljudstva, se moramo pač čuditi njegovi kratkovidnosti, ravno tako kakor tudi onim, ki so naenkrat pronašli, da bo kmetsko stranko rešil liberalizem. Čemu ustanavljati novo stranko, čemu begati ljudstvo, ako se nima volje vztrajati, ako se sploh nima namena resno delovati za ljudstvo. Dr. Franko bi bil lahko našel tudi kako drugo pot v klerikalizmu, ne pa s pomočjo kmet-ske stranke, saj bi ga bili takointako sprejeli z odprtimi rokami.

Tak je torej konec kmet-ske stranke na Goriškem, ali vsaj začetek njenega konca, ako se morda vendar ob enajsti uri ne premislijo in spoznajo, kaj jo more dovesti do cilja. Poudarjamo torej še enkrat, da je le v krepki skupni organizaciji vseh onih, ki žele slovenskemu ljudstvu brez razlike, v kateri kronovini biva, resničnega, dejanskega gospodarskega napredka, zagotovljeno uresničenje njihovih namenov, da more edino le krepka vseslovenska gospodarska stranka doseči cilje, ki so nedosegljivi slabim pokrajinskim strankam, ki se imajo povsod boriti z močnimi, večstranskimi nasprotniki, kateri imajo za seboj politično in gospodarsko moč, dočim pri njih največkrat ni drugega kakor navdušenje za dobro stvar, ki pa v očigled velikim zaprekam in žrtvam kmalu izgine, zapuščajoč za seboj edino le razočaranje.

Torej ali skupna organizacija in ž njo življenje in napredek, ali pa rajši nič! Ljudstvo bo še sčasoma že samo izprevidelo, kje mu je iskati izhoda iz njegovega žalostnega gospodarskega položaja in todaj se bodo razmere izpremenile same po sebi.

Stvari do dna.

(Dopis s kmetov.)

V polpretekli dobi vršili so se dogodki, ki so javnost splošno razburili in razdelili isto v dva si sovražno nasproti stoječa tabora: tu konzumenti, tam producenti. Stvar se je pričela z znanimi kravalji radi draginje na

Češkem ter dosegla vrhunec v debati o dr. Rennerjevem predlogu glede draginje živil, in kako isti odpomoči. Ker se je v tem času razpravljalo tudi o nagodbi, ki je radi carinske prostosti z Ogrsko v neposredni zvezi z gorenjim vprašanjem, bilo je priložnosti dovolj, da se je zadeva obravnavala ter pojasnjevala od vseh strani. Do prave jasnosti pa vendar ni prišlo. Zastopniki konzumentov so slej ko prej prepričani, da se izkoriščajo od strani producentov, in kot inkarnacija tega naziranja so krilate besede dr. Rennerja „o kmetu o deruhu.“

Nasprotno pa so bili zastopniki producentov ogorčeni nad to žalitvijo svojih klientov ter zatrjevali, da je kmet v takem položaju, da komaj izhaja in da on ni kriv draginje živil.

Končni rezultat je bil sprejetje nagodbe tudi z glasovi agrarnih poslancev ter sklicanje enquete od strani poljedelskega ministrstva v zadevi draginje živil, nje vzroka in odpomoči.

Ker vlada pri nas glede teh stvari še večja nejasnost nego drugod, naj mi bo dovoljeno tu javno preiskati to zadevo, da bo vendar že edenkrat vedel i konzument i producent, pri čem da je pravzaprav. Pri nas vladajo namreč tako na eni kakor na drugi strani v tem gospodarskem vprašanju ravno tako, kakor v vseh drugih političnih, ekonomskih ter socialnih, samo fraze, šlagerji, plitkost, nevednost ter špekulacija na nerazsodnost mase. Zato pa nihče ne ve, pri čem je, in vsak trobi v koru, kakor mu bolj prija, ne mene se zato, ali je njegova trditev resnična ter če ima realno podlago.

V zgoraj omenjeni od ministra sklicani enketi se je torej razpravljalo, kaj je vzrok draginji ter kako ji odpomoči. Središče debate je bila živina ter meso. Malo čudno je sicer, da se vsem ravno cene mesa zde tako pretirano visoke, ko iznaša vendar ta izdatek komaj šestino vseh izdatkov rodbinskega gospodinjstva, in skoro je videti v tem gotovo tendenco. Nasvetovalo ter predlagalo se je v tem oziru marsikaj, toda iz vseh govorov in mnenj je zvenela trditev, da je cena živine ter mesa previsoka.

S stališča konzumenta je to seveda res, ker zanj je tem bolje, čim ceneje kako stvar kupi.

Drugače stoji stvar s strani producenta. On zahteva za svoje pridelke take cene, da se mu pridelovanje izplača ne glede na to, ali se kupcu potem stvar draga ali cena zdi.

In ravno od tod vsa nejasnost, da se to razmerje nikdar ne preišče in se stvari nikdar noče priti do dna.

LISTEK.

Mecenat.

„Če to ni greh: režiš se mi v obraz!
Pa kdo si ti, cigan, in kdo sem jaz?”

Jaz vodim hišo in sem gospodar:
ti, staviš glavo, da ne boš nikdar.

Jaz kandidujem; znan sem križemsvet,
In ti? Še tat ne pravim ti: poet!

Jaz ljubim dom: podoben mi je ves.
In ti si vsepovsod doma, kot pes.

Možato na banketih govorim.
In tvoje rime? So bimbim, bimbim.

Oženjen sem, rodil sem kup otrok.
Da ne bi ti nobenega, dal Bog!

Pa mi je tebe, lumpa, vendar žal.
Poboljšaj se! Jaz bi ti svetoval:

Preveč ne misli! Tudi jaz ne: v to
se vselej pravi hip ponudi kdo.

Ne škili v ogledala onstran mej,
v domačem blagu, glupec, se oglej!

Obabi se, postani rodoljub:
denar bo pred teboj letel na kup.

In če se s frazami postavljaš rad,
dado ti moč in ti dado mandat.

In kratek čas, če te tarok mori,
pa bodi ustanovnik galerij
in drugih neumevnih ti reči!“

Vladimir Levstik.

Teta Ana.

Črtica.

Spisal Ambrož Kuzma.

Že peto leto sta bila Vida in Ivan mož in žena. In vendar nista bila srečna. Drug je dolžil drugega, da je tako, in obadva sta se pritoževala Ani. Vida je govorila:

„Verjemi mi, Ivan se je ves izpremenil. Tako nervozen je postal, tako razburljiv. Vse ga jezi, še jaz: pravi, da sem lahkomišelnica in površna. Prej je bil vesel, če me je slišal kramljati, smejeti se in peti. Zdaj ga to moti; resne misli mu gredo po glavi, in pri tem hoče, naj se

še jaz bavim z njegovimi zadevami. Le misli si! Kaj pa razumem od vseh teh sodnijskih in odvetniških zadev? To je dolgčas, da bi človek poginil! Ko bi se šlo vsaj za kakšne rope ali umore! A ne. Kramar na Vodmatu dolguje kramarju v Krakovem dvesto kron. Takšne reči mi pripoveduje; in še jezi se, ako pri tem zazeham. Zvečer bi rada v gledališče ali v kavarno. Toda Ivanu se zdi predrago: v parter pravi, se ne spodobi, lože pa preveč stanejo. In v kavarno me ne jemlje, ker ne mara, da bi me gledali njegovi prijatelji. In gospodinjstvo mu ni pogodi. Tudi tu, pravi, da potrosimo preveč. Pomisli! Mi, ki imamo eno samo dekle! Veš kaj, Ivan je navaden skopuh. Kakšne prizore moram prestati, kadar si omislim obleko ali klobuk, takšno očitjanje, kakšne pridige. O, pač se mi je trebalo omožiti!“

In Ivan je tožil Ani:

„Ljubim jo, to se razume; ti veš kako jo ljubim. A za ženo je ne bi bil smel jemati. Preotročja je in se nikdar ne bo poboljšala. Ona niti ne pozna trudapolnega dela, ki ga opravljam zanjo, in žrtve, katere ji doprinasam. Klobuk, za katerega da ona petdeset kron, me stane par prečutih noči, ona pa ne pozna vrednosti denarja in ga razsiplje, kakor bi se umevalo samo po sebi, z brezskrbnostjo prinese. Ničesar ne bi rekel, da sem Rockefeller ali vsaj Vanderbilt! Potem bi jo oblačil kakor razkošno

Tako pri debati o draginji živil, kakor tudi tozadevni enketi se nihče ni hotel dotakniti vprašanja, ali so s stališča producenta cene živinskih produktov res pretirane, ter je kmet res oderuh ter izkoriščevalec drugih stanov? Saj bi se vendar v zornih hlevih in gospodarstvih dalo doognati na podlagi raznih tehtanj ter merjenja, v koliko so tožbe opravičene, v koliko ne, ali z drugimi besedami: koliko stane kmeta prireja 1 kg mesa ali pridobitev 1 kg mleka, ter koliko on to v primeri z proizvodnimi stroški predrago proda.

To bi se določilo pod kontrolo vseh prizadetih faktorjev tako, da bi bil vsak ugovor izključen, ter dobljeni rezultati splošno veljavni.

Toda obravnavale so se vse mogoče stvari, tega pa, kar je bilo najbližje, se je pa vsak previdno izogibal.

Kar je pa rešitev celega vprašanja sicer nemogoča, treba je vendar edenkrat tudi to stvar preiskati, da zavlada popolna jasnost pojmov v tej zadevi.

Na tem mestu je treba navesti par splošnoveljavnih aksijomov narodnega gospodarstva, trgovskega izmenjavanja ter denarnega pretakanja, ker le, če bomo držali to pred očmi, možno je priti do pravičnega zaključka.

Dokler bo obstajal sedanjí družabni red, ima vsak človek pravico do primerne obrestovanja svojega premoženja in najsi isto obstoji iz glavnice, naložene v hranilnici, morebitnega posojila, hiše, zemljišča, obrtnega ali industrijskega podjetja ali česa drugega. To je dopuščeno po božji in človeški postavi, in po pravici se smatra vsakdo za slabega in zapravljivega gospodarja, kdor pusti, da mu v kako podjetje vloženi kapital mrtev leži. Drugič ima vsakdo, ako dela, pravico do nekega minimalnega zaslužka. Višina tega se ravna po vrsti dela, preživljenskih razmerah, individualni zmožnosti itd. Menda ga ni v sedanjih časih nikogar, ki bi trdil, da mora specielno kak stan drugim stanovom tlako delati ter se brez plačila truditi.

To dvoje si je treba predočiti, ako hočemo, da ima naše raziskovanje reelno podlago. Z nasprotnikom, ki ta dva najprimitivnejša socialnoekonomična aksijoma zanikuje, polemika sploh ni mogoča.

S trditvijo o kmetu oderuhu se je torej izrazilo, da ta svoje pridelke, posebno kar se živinoreje tiče, z nedopustljivo visokim dobičkom prodaja in na ta način konzumente odira. Posebno glede našega kmeta velja to le o živinoreji, ker je to naš edini eksportni predmet, medtem ko žita, ki se je v zadnjem času tudi zelo podražilo, ne prideluje niti za svojo potrebo, kaj še, da bi je prodajal.

Zgoraj sem omenil, da tega razmerja med stroški prireje živine in nje produktov ter skupičkom za te nihče noče preiskati. Vzrok temu more biti troje: ali dotičnik nima prilike, da bi to razmerje proučil, ker mu manjka objekta za eksperiment, pa vseeno govori o kmetu oderuhu ter rentabiliteti živinoreje, ker se to prilaga njegovi politični krami; drugi zopet morda vedo, kako stvar stoji, pa nalašč molče, ker to zahtevajo gotovi obziri in pa, da lažje v kalnem ribarju ter z ljudmi norce brijejo; tretji pa, dasiravno vedo, kako je, nimajo poguma, da bi stvar razkrijli, ker bi sami najprej občutili slabe posledice tega razkritja.

Eden sam je bil pri nas na Slovenskem, ki je imel polovico poguma to razmerje preiskati. Polovico, pravim. Kajti ko je sprevidel, do kakega rezultata bo prišel, pa je vrgel puško v koruzo ter ni izvajal logičnih posledic iz svojih eksperimentov, ampak je molčal, najbrž na višji ukaz. Ta mož je gospod Rohman, bivši pristav ter sedanjí vodja deželne kmetijske šole na Grmu. Vendar mu gre hvala in zasluga, da je razmere dovolj daleč preiskal, tako da je tukaj fundament, na katerega se lahko opiramo in to tem bolj, ker so njegovi podatki tako vzvišeni nad vsako sumnjo nepr-

vilnosti, da jim tudi najhujši nasprotnik ne more oporekati.

V 7. številki gospodarskega lista „Kmetovalec“ z dne 15. aprila 1906 je priobčil namreč ta gospod pod naslovom „Uspehi in skušnje s primerjalnim krmljenjem in s primerjalno molžo na Grmu“ članek, v katerem se nahaja na podlagi celotnega natančnega tehtanja sestavljena tabela, iz katere je razvidno, koliko kg mleka so dale posamezne krave vzornega hleva na Grmu na leto ter kako so pretvarjale zavžito krmo, ki se je tudi stehala, v mleko in meso. Tu moramo pripomniti, da se goji na Grmu živinoreja po najboljših ter najpravičnejših metodah, saj se uče ondi kmetijski učenci, ti pionirji kmetijstva ter živinoreje, kakor se jih rado imenuje, tega, kar se je za najbolj umno in pravilno spoznalo, tako da se morajo dotični uspehi pri živinoreji smatrati za najboljše, ki se jih da doseči, in to glede plemena živine, krmljenja, oskrbovanja ter molže, tako da je v tem pogledu vsako izboljšanje skoro izključeno.

To je bilo treba povdariti, ker bi bil sicer takoj ugovor pri rokah, češ, z a k a j s e p a k m e t u m n e ž i v i n o r e j e n e o p r i m e .

Oglejmo si torej na oni tabeli, do kakega rezultata je prišel gospod Rohman.

Preiskovalo se je 6 krav, katere posamezne so imele na leto 2532 kg, 2061 kg, 1792 kg, 2894 kg, 1450 kg ter 2036 kg mleka. Mleko za tele je pri tem všeto. Porabljena krma se je producirala na krmske enote, ter so porabile krave po vrsti, kakor zgoraj, na leto 2009, 1538, 1967, 2497, 2086, 2473 krmskih enot; potemtakem je dala krmska enota po vrsti mleka: 1.26 kg, 1.34 kg, 0.91 kg, 1.20 kg, 0.69 kg, 0.82 kg ali povprečno, ako to seštejemo ter s 6 delimo — $6 \cdot 22 : 6 = 1 \cdot 03$ kg ali okroglo: ena krmska enota je dala povprečno 1 kg mleka.

Kot krmsko enoto se je vzelo pri primerjalni poskušnji 1 kg močnih krmil ter se je dognalo, da ima ta isto vrednost za tvoritev enake množine mleka ali mesa, kakor 2 kg suhe detelje ali 3 kg sena ali 5 kg slame ali 10 kg pese ali 8 kg zelene detelje ali 10 kg trave.

Do tukaj je gospod Rohman prišel, potem se je pa ustavil. Ker živinoreja namreč ni sama sebi namen, ampak hoče dotični, ki se z njo peča, od nje živeti, nasprotno se pa dandanes da zaslužek ter pridobitek izraziti le v denarni veljavi, ki je sredstvo za izmenjavanje blaga, bilo bi torej več kot pravično, da bi gospod Rohman za posamezne vrste krmskih enot vstavil denarno vrednost ter izračunal, koliko stane in to notabene na Grmu, kjer se pečajo z umno živinorejo v najvišjem pomenu tega atributa, 1 kg mleka ali mesa samo glede na porabljeno krmo, ne oziraje se na vloženi kapital, hlev, oskrbo živine ter eventualni riziko.

Temu se je gospod Rohman previdno izognil. Moral je pač imeti tehten vzrok zato. Kar pa ni storil on, to storimo mi ter dobimo na podlagi gorenjih fakt:

Cene krmilom so po tržnih cenah „Kmetovaleca“ z dne 15. decembra 1907 naslednje: Lanene ter sezamove tropine t. j. močna krmila oddaja kmetijska družba sama, ter stane 100 kg 19 K ali 1 kg 19 h. Pri tem stroški prevoznje iz Ljubljane še niso všeti. Seno 8 K, slama 6 K za 100 kg ali 8 oziroma 6 h za 1 kg. Detelja, pesa in trava se sploh ne kupuje, ker je nihče kot take ne proda. Vrednost teh krmil v denarni veljavi se ravna po njih mlečni ter mesni tvoritveni zmožnosti z ozirom na ostala krmila.

Na Grmu je torej stal 1 kg mleka, samo kar se krme tiče, 20 h ali 24 h ali 30 h, če reduciramo krmsko enoto 1 kg močnih krmil = 3 kg sena = 5 kg slame.

(Sledi).

Politični pregled.

Državni zbor.

Državni zbor začne svoje zasedanje dne 17. marca, ki bo potrajalo do 11. aprila, ko se začnejo velikonočne počitnice. Zasedanje se potem nadaljuje 17. aprila ter bo trajalo do konca meseca junija, nakar se bode začelo zborovanje deželnih zborov.

Deželnozbornske volitve na Češkem.

Čehi in Nemci na Češkem se pridno pripravljajo za bodoče deželnozbornske volitve. Med božičnimi prazniki sta bila oba ministra rojaka Prašek in Peschka na Češkem ter sta na shodih označila svoje stališče napram vprašanju češko-nemške sprave, pod katere vtisom naj bi se izvršile bodoče deželnozbornske volitve. Nemci vseh strank so imeli skupno posvetovanje glede skupne taktike pri deželnozbornskih volitvah in določili so se že posameznim strankam volilni okraj. Končno se stvar še ni uredila, ali že sedaj se je pokazalo, da ne bo veliko volilnih okrajev, kjer bi se vršil volilni boj med nemškimi strankami. Čehi dosejajo še nimajo skupnega načrta za volitve, ali gotovo je, da bodo tudi češke stranke ugovorele kompromis, kvečjemu, da se jim ne priključijo radikaleci.

Nemška obrambna društva.

Nemška obrambna društva so imela te dni svoje skupno zborovanje na Dunaju. Tega zborovanja so se udeležili, kakor smo že poročali, tudi trije ministri, Peschka, Derschatta in Marchet. V imenu vlade je pozdravil zborovalec minister Peschka, ki je poudarjal, da vlada zna ceniti tiho kulturno in narodno delovanje nemških obrambnih društev! Stem je torej priznalo, da vlada odobrava nasilstva, ki jih Nemci uprizarjajo po svojem sulferaju in sūdmarki nasproti drugim narodnostim, stem se torej z vladne strani odobrava nasilna germanizacija tudi nas Slovencev v obmejnih krajih. Prav nič bi se nam torej ne zdelo čudno, ako bi se kar naenkrat kje bralo, da je vlada s toliko in toliko tisoči podprla to „kulturno in narodno“ delovanje nemških obrambnih društev. V naši blaženi Avstriji bi bilo kaj takega prav lahko mogoče.

Hrvatska.

Rakodezay je — šel. Že v zadnji številki smo omenili, kako različna poročila so prihajala v svet o zadnjem pohodu Rakodezayevem v Budimpešti, katerim je bil najbrž namen zakriti vsaj še za par dni popolno ponesrečenje Rakodezayeve akcije. Najboljše pa je vsekakor, da je bil „najboljše informirani“ list, dunajska „Neue Freie Presse“ o celi stvari tako slabo informiran, da je v istem času, ko so drugi listi že poročali o demisiji Rakodezayevi, poročala o njegovem trdnem stališču.

Rakodezay je torej šel v Budimpešto edino le po svojo odslovitev. Njegov naslednik je baron P a v e l R a u c h , ki je že dalj časa hodil v Budimpešto h „konferencam“ in kateremu se je končno vendarle posrečilo izpodrinuti splošno nepriljubljenega Rakodezaya. Barona Rauch pripada bivši madžaronski stranki, onemu mlajšemu krilu, ki se je protivilo ustanovitvi unionistične stranke. Večje stranke torej ravno tako nima za seboj, kakor je tudi ni imel Rakodezay. O njegovem programu še ni nič znanega, zatrjuje se edinole to, da je Rauch odgovoril na vprašanje, ali se njegov program razlikuje od programa narodne stranke, da v programu narodne stranke pogreša ravno ono, kar se mu zdi najvažnejše.

V nedeljo je prišel ministrski predsednik dr. Weckerle na Dunaj, kjer je v enourni avdijenci poročal cesarju o položaju na Hrvatskem, nakar je bil sprejet v avdijenci baron Rauch, ki je razložil cesarju svoj program. Program je cesarju ugajal, nakar je cesar pritril njegovemu

punčko. A tako — kaj hočem? Ne morem, pa je amen! Za gospodinjstvo se ne briga; k prijateljicam hodi in obiske sprejema, ki bi jih jaz pogostoma že najraje pošiljal k vragu! In ko bi si vsaj dvoriti ne puščala. Ona se pa veseli prilizljivih besed, koketka je in niti v snu ne misli, da me boli srce od njenega ravnanja!

Ana je s krvavečo dušo poslušala te pritožbe in je izkušala napraviti mir med svojima ljubljencema, ki je bila žrtvovala za njiju že vso srečo lastnega življenja.

Ana in Ivan sta se ljubila več let. Ana je bila takrat lepa, toda revna šivilja; ostala je bila na svetu kot sirota z edino sestro, ki je bila še otrok in za katero je morala skrbeti. Delati je morala tako naporno, da ji je kmalu opešal vid, natekniti je morala očala, ki so jo delala staro. Delati, samo delati, da je imela mala Vida zjutraj svojo kavo, opoldne dobro kosilce, zvečer večerjo, tople obleke za svoje šibko telesce, in čevljičke za lične nožice. Delala je noč in dan. Medtem je čakala, da pride Ivan, ki je tačas študiral pravo, v službo, ki mu bo mogla rediti ženo, in da Vida odraste in napravi izpit za učiteljico. Medtem so tekla leta; Ana in Ivan sta venomer odlagala svatbo; nič nista videla, da se mešajo srebrne niti med Anine temne lase in da preprega že marsikatera zgodnja guba njeno lice, dočim je postajala Vida od dne do dne lepša in mikavnejša in je bila zdaj

že cvetoče dekle v starosti osemnajstih let: vsi moški so gledali za njo na cesti.

Ana je prva zapazila, da se Ivan in Vida ljubita. O, koliko bojev, koliko obupa, silnega obupa je sledilo temu spoznanju! Torej se je imel zrušiti sen njenega življenja, njena sreča, njena nada. Tako in nič drugače, je velela usoda. Dobra Ana se je vdala, odrekla se je svojemu paradizu; ona sama je združila roke tistih dveh, ki jih je ljubila bolj od vsega na svetu. In zdaj — zdaj je morala spoznavati, da je bilo vse zaman, da ni bila uslišana žrtev njenih bolečin.

Ana je prosila, svetovala in plakala. Pogostoma je privedla sestro, ki se je kujala v svoji sobi, nazaj v soprogovo naročje, še češče pa je spremila njega, uporneža, k mladi ženi, in ni mirovala, preden nista bila spravljena. Toda za kratkimi premirji so vedno in vedno prihajale nove nevihte.

Ana je molila k Bogu, naj On, ki je sprejel njeno veliko žrtev, pomiri tudi Vido in Ivana, za katerih srečo je žrtvovala. In zdelo se je, da jo hoče nebo uslišati; Vida se je začutila mater. Ta nenadna sreča je mahoma izpremenila vse razmerje med soprogoma; kajti to, da je toliko časa izostala, ni bilo najmanjši vzrok njene nesloge in odtujenja. Ivan je obkrožil Vido z vso mogočo skrbjo in nežnostjo. Vsi so zdaj radi prenašali njene muhe, njena

volja je postala zakon, vsakateri med njenimi pogreški je bil že vnaprej opravičen z njenim položajem. Soprog, ki je bil prej ravnodušen in brezobziren, je postal skrben in ljubeč kakor prej, samo da je stopala na mesto prvotne strasti sedaj globoka, iskrena ljubezen, napol oboževanje, ki je nastajalo iz sočutja, iz zavesti krivde in iz hvaležnosti. Tudi Vida se je polagoma izpreminjala: vedno resnejša je prihajala, vedno bolj otožna.

Včasih jo je sestra zalotila pri joku.

„Vida, srce moje! Kaj ti je?“

A Vida se je nasmehnila in se je izognila odgovoru:

„Nič ni, saj vidiš! Samo moji nesrečni živci!“

„Uboga Vida! A kadar bo tvoj otročiček že med nami, takrat bomo srečni, kaj ne?“

Ničesar ni rekla Vida, samo pokimala je.

Napočil je dan, tisti zaželjeni in težko pričakovani. Bil je strašen. Otrok se je rodil, mati je umrla. Bleda in hladna je ležala v postelji; črviček je plakal poleg nje, ona pa ga ni slišala. Ob njenem mrtvaškem odru sta Ivan in Ana obljubila drug drugemu, da hočeta odslej živeti le za ubogo sirotico, ki je prinesla toliko bolesti na svet, ko se je rodila.

Tekla so leta. Ran niso zacelila, olajšala so le bolečine. Teta Ana — tako jo je klical mali Mirko — je

imenovanju. Rauch je torej imenovan banom kraljevine Hrvatske, Slavonije in Dalmacije.

Kako stališče bo zavzel baron Rauch napram hrvatski koaliciji in drugim parlamentarnim strankam hrvatskim, se še ne ve. Na vsak način si bo skušal zagotoviti večino v hrvatskem saboru, kar se pa čuje malo čudno, ker se še prav posebno poudarja, da vlada nikakor ne bo vplivala na volitve ter da se bodo te izvršile popolnoma svobodno. Toda o svobodni volitvi na Hrvatskem ima javnost zelo slabe zglede, in zato tudi tej vladi ne verjamemo ravno preveč. Sekcijske vladne načelnike hoče Rauch vzeti iz uradništva in ravno tako tudi velike župane. Najbližji čas torej prinese Hrvatoma dalekosežnih izprememb.

Ogrska.

Že dolgo časa se pripravlja na Ogrskem izprememba državnozbornskega volilnega reda, in sicer na izrečno željo cesarjevo, ki želi, da bi onostranska državna polovica dobila tudi splošno in enako volilno pravico, kakor jo ima tostranska. Ogrski minister notranjih zadev grof Andrassy je sicer že zdavnaj obljubljal izgotovitev načrta za izpremembo volilne pravice v tem smislu, ali stvar se je vedno in vedno zavlačevala. Sedaj pa bo menda vendarle nekaj resnice, kajti poroča se, da grof Andrassy predloži zakonski načrt o splošni volilni pravici državnim zbornicam ob enem z načrtom ureditve volilnih okrajev meseca marca. Kaka bo ta splošna in enaka volilna pravica, si je lahko misliti, kajti kakor se je poročalo, bodo imeli volilno pravico edino le tisti, ki se izkažejo, da znajo madžarsko čitati in pisati. Koliko ogrskih Slovanov bo s tem izgubilo volilno pravico. Z druge strani pa se je poročalo, da bodo imeli volilno pravico le tisti, ki znajo čitati in pisati svoj materin jezik. S tem pa izgube Slovani še več, kajti kje naj se pa nauče svojega jezika pisati, ko jim Madžari ne dovolijo šolskega pouka v materinščini. Naj se že torej uvede eden ali drugi predpogoj, Slovani bodo vedno silno prikrajšani, ne glede na to, da se bodo volilni okraji gotovo prikrojili tako, da bodo Slovani izročeni madžarskim večinam. Razum za Madžara pač ni pravice na Ogrskem, in v tem smislu se bo tudi uvedla „splošna in enaka“ volilna pravica na Ogrskem brez dvoma.

Dogodki na Ruskem.

Med Poljaki in Rusi se v zadnjem času kaže vedno bolj in bolj želja po sporazumljenju, na kar je gotovo prav ugodno vplivalo tudi nasilno postopanje pruske vlade proti odnotnim Poljakom. Seveda se to gibanje kaže le v ljudstvu, v časopisju; da je ruska vlada z njenim lastnim nasilstvom proti Poljakom sama največja zapreka sporazumljenju obeh narodov, ni treba poudarjati. Čas je sedaj posebno ugoden za tako sporazumljenje, in ruska vlada bi sama sebi storila največjo uslugo, ako bi se ne ozirala toliko na protipoljski veter, ki piha iz Nemčije, temveč skušala poljski narod s primernimi koncesijami prikleniti nase.

V Petersburgu je umrl polkovnik Komarov, ki je znan vsemu slovanskemu svetu po svojem delovanju za zblizanje vseh Slovanov.

Odkrila je zadnji čas policija zaroto proti carici materi. Zaprlji so dosedaj 20 oseb.

K poveljniku črnomoškega brodograjskega admirala Wiren u je hotela priti neka neznana ženska. Ker se je pa zdela policiji sumljiva, so jo prijeli in našli pri njej samokres. Svojega imena ni hotela povedati. Najbrž je hotela ustreliti admirala.

Družba sv. Cirila in Metoda

2. januarja 1908.

Družbe sv. Cirila in Metoda šolski o dsek je v svoji seji dne 20. grudna 1907 storil jako

imela sedaj svojih petinštirideset let. Sivolasa je bila, z gubami se je pokrivalo njeno lice prekinprek. A to ni motilo Mirka, da je ne bi oboževal. In kako je ne bil! Saj je bil on gospodar, ona pa zgolj njegova sužnja!

„Igraj se z mano, teta Ana!“ Igrala se je, kakor otrok. „Smej se!“ Smejala se je, tudi če so ji bile oči vse polne solza. „Jokaj!“ In jokala je: „Huhu!“ Dočim se je mali tresel od smeha. „Povej mi pravljico!“ In izmislila si je historijo o zakleti kraljčini ali o kralju v skalni gori, nalašč za svojega ljubljencea.

Ivana ni bilo mnogo doma. Tiste čase je bil postal že sloveč odvetnik, mnogo denarja je služil, zato je moral pa tudi vse svoje ure delati med pisarno in med sodiščem. Ko je pa prihajal opoldne in zvečer, da se nasiti domače sreče, poljubov Mirkovih in Aninih usmevov, je užival hipe nepozabnega veselja, in mirna udobnost je vladala v rodbini, dočim je spala Vida pod zemljo, s tisto bridko potezo okoli ust.

Zdaj je spala Vida tiha in nema pod cipreso in pod krizantemami. Ali je bilo zdaj mogoče, da so se vrnile Anine sanje? Kaj je pač mislila bleda žena s sivimi lasmi, kadar so počivali njeni pogledi na blede filozofski glavi Ivanovi, ki ji leta niso vtiskala svojih sledov.

Nekega dne je opazila teta Ana, da se je Ivan izpremil. Neredno je pričel hoditi domov, zamišljen je po-

važen sklep: odpraviti tajno kvalifikacijo v oziru družbenih učiteljev. — Otroški vrteci se reformirajo, načrt je sestavil učitelj Skulj; ko ga vodstvo odobri, postane navodilo vsem družbinim vrtecem. — Šole se bodo nadzorovale intenzivneje, nadzornik stopi v dotiko tudi z ljudstvom, vse delovanje naj je v evidenci. — Družba bo v proslavo Bleiweisa in Vodnika izdala knjižico, pisano v mladinskem tonu, oskrbela pa tudi umetno izdelanih razglednic teh dveh velikih slovenskih mož.

Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda na Bledu je poslala centrali 75 K 25 v, obenem pa naročila 1000 računskih listkov.

Računske listke družbe sv. Cirila in Metoda so nadalje naročili sledeči: Iv. Zupančič, gost., Vodmat pri Ljubljani; Ivanka Kimovec za gostilno „Pri Lipi“; Franc Konšek, c. kr. poštar in gost. Trojane; M. Knaflič, gost. pri Pošti, Litija; A. Mikuž, Sv. Lucija ob Soči, Goriško; hotel „Ilirija“, Ljubljana; K. Verli Cerknica (Kranjsko); hotel „Lloyd“, Ljubljana; hotel Seidel, Ljubljana; Narodni dom, Ljubljana; Tonči Ježovnikova, učiteljica, Mozirje; Josip Zurec, župan v Kandiji. Rudolfovo; Antonija Tuček, Novo mesto; Stanko Vrtovec, Tolmin; Fani Šlajpah, Velika Loka; Narodna kavarna, Ljubljana; Malči Grum pri g. Mayerju, Kranj; Fr. Pikle, tajnik moš. podružnice v Žaleu; Gostilna Zupanova, Ljubljana; gostilna Kovačeva „Pod Skalco“; restavracija „Perles“; Glušič, gostilna pri „Petelinčku“ v Gorici, Nunska ulica št. 72; gostilna Zupančič, Ljubljana; hotel Štrukelj, Ljubljana; I. Peternel, hotel Triglav, Bled; Podružnica Kranjska gora za hiši „Slavec“ in „Černe“; Anica dr. Krautova, Kamnik; Ana Dimnik, Trbovlje.

V korist družbi sv. Cirila in Metoda priredila veliko veselico z raznovrstnim zanimivim programom združeni ženski podružnici šenklaško-frančiškanska in šentjakobsko-trnovska dne 2. februarja v vseh prostorih „Narodnega doma“. Na to opozarjamo rodo-ljubne rojake, posebno po narodna društva ljubljanska, da ne prirede ta dan veselice. Vsak, ki narodno misli in mu je prijetno pošteno razvedrilo, udeleži se te veselice, ki obeta po naših skušenih in marljivih prirediteljicah in po izvrstnem sporedu udeležencem najlepši večer, slovenski prosveti pa gmotno pomoč.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je poslal g. I. Perdan v Ljubljani prispevek od družbinih vžigalic za IV. četrtletje 1907 znesek 1500 K.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je oddal g. Maks Zalokar v Ljubljani prispevek od družbinih drož 30 K in za narodni kolek 20 K, skupaj tedaj 50 K.

Dnevne vesti.

— **Novi deželni glavar?** Deželni glavar pl. Detela gre po poročilu „Slovenčevem“ v politični pokoj, ker baje ne namerava več kandidirati v deželni zbor. Komaj se je izvedela ta stvar, že se je začel boj v slovenskem časopisju za njegovega naslednika. „Slov. Narod“ je takoj z vso gotovostjo zatrdil, da g. Detela ostavi svoje mesto po pritisku s klerikalne strau, češ da je preveč objektivni in premalo strankarski, a kot kandidata klerikalcev za mesto deželnega glavarja je imenoval gosp. Povšeta. „Slovenec“ zopet imenuje te trditve otročje kombinacije, v sedanjem štadiju naravnost smešne ter pripominja, da se je g. Povše s sprejetjem državnozbornskega mandata odpovedal za bodočnost deželnemu

stal in včasih je bil celo nestrpen z njo in z otrokom. Za takimi trenotki pa so prihajali drugi, ko je poplaševal svojo odurnost z dvojno ljubeznijo.

„Kaj li je, Ivan? Kaj je s teboj?“ je vprašala Ana s tresočim glasom. In neumno upanje je pognalo v njenem sreju, ko je videla zadrego v njegovem pogledu.

Nekega večera, ji je povedal, kaj mu je. „Ana! Dekle ljubim, ki ljubi tudi ona mene, navzlic mojim sivim lasom. Poročil jo bom, Ana!“

Kdo je slišal vzklik njenega ubogega, trpinčenega srca?

Mlada žena je stopila mesec dni za tem v hišo. Bila je lepa, temnolasa, nekako hladne duše. S svojimi belimi rokami, ki so bile vse polne prstanov, je raztreseno pobozala Mirka, ko ga je Ana privedla pred njo. In potem se ni več menila zanj.

To je bila poslednja postaja na Aninem križevem potu. Žrtvovala se je še enkrat, in še popolneje.

Samo da so ji pustili prostorček pri ubogem Mirku, ki nima več matere in zdaj tudi ne več očeta, ker očetu ne ostaja časa, da bi mislil nanj. Nikdar ne bo plakala, temveč skrivala bo boleost, ki grebe po njenem licu, da ne skali veselja njiju dveh — samo daji puste prostorček za ognjiščem...

odborništvo. Verjamemo „Slovenec“, da vprašanje deželnega glavarja sedaj še ni aktualno, da se bo to vprašanje rešilo šele po izvršenih deželnozbornskih volitvah, pripominjamo pa, da do deželnozbornskih volitev ni več daleč, in da Slovenska Ljudska Stranka že danes tudi popolnoma dobro ve, koga ima pripravljene za to mesto. Saj vendar tudi nima tolike izbire na razpolago in si vendar ne bo utvarjala, da bi bil vsak njen pristaš v bodočem deželnem zboru zmožen zasesti mesto deželnega glavarja. In ravno zato ni tako govorjenje o posamezni osebi niti najmanj nespametno, in gotovo tudi Slovenski Ljudski Stranki ne bo preostajalo drugega, kakor da pač sicer nerada, ali vendar oškoduje svojo državnozbornsko delegacijo za g. Povšeta, ki ji je sicer v državnem zboru poleg večine njenih tudiposancev tako nujno potreben, ali drugače ne bo šlo. Deželni glavarji pač tudi pri Slovenski Ljudski Stranki ne rastejo za vsakim plotom.

— **Kdo podpira nemštvo med Slovenci?** Ni lažjega odgovora kakor na to vprašanje: mi Slovenci sami! Ob novem letu so se nemški listi norčevali iz ljubljanskega mestnega magistrata, ki je pošiljal ljubljanskim Nemcem nemške odkupnice od novoletnih voščil v korist mestnim revežem, in prav je, da so se norčevali, kajti Slovenci jim ja s svojo „vljudnostjo“ in „mirnodušnostjo“ dajemo dovolj povoda zato. Saj smo vendar mi tisti, ki s svojim denarjem podpiramo ljudi med seboj, ki ob vsaki priliki kažejo svojo pristno nemško zagrizenost, ki vzlic temu, da žive od slovenskih odjemalcev ob vsaki priliki podpirajo nemška društva, katerih namen je naše uničenje. Med novoletnimi darovalci za nemški šulferajn beremo sledeča imena ljubljanskih trgovcev: Bürger, Hamann, Jax, Jeuniker, Kastner, Lassnik, Nagy, Ranth, Schiffer, Terdina, Till; zdravnikov: dr. Gallatia, dr. Pregl, dr. Prosinagg, dr. Schuster; ne manjka seveda tudi ne notar dr. Vok. Vse to imena, ki jih slovensko občinstvo pozna jako dobro, vse to osebe, ki jih po večini slovensko občinstvo vzdržuje. Nočemo dalje, da ne pridemo v konflikt z državnim pravdnistvom, ki je v tej zadevi, kadar se gre za Nemce, tako hitro pri rokah, ne moremo si pa kaj, da ne bi ob tej priliki z vso upravičenostjo grajali grde dvolične igre, ki jo pri tej stvari igra slovensko klerikalno in liberalno časopisje. Ali ni naravnost nesramna hinavščina, v uredniškem delu lista **tolči s kolom** po slovenskem občinstvu, ki „nosi svoje groše“ označenim trgovcem itd., v inseratnem delu ravno iste številke pa istemu slovenskemu občinstvu **priporočati** iste tvrdke! Taka je prava in resnična narodnost, ki se je kar na stote odklada na potrpežljivi časniški papir. Sramota!

— **Moralno pridigo** je imenoval „Učiteljski Tovariš“ naše pripombe k zadnjem zborovanju „Deželnega slovenskega učiteljskega društva“ ter dodal, da učiteljstvo ni privesek ni tej ni oni stranki, ampak da hodi svoja pota in dela tako, kar bo njemu in šolstvu in narodu v korist. Prav tako, ako bi bilo tudi tako. Da nas zopet ne zadene privesek „moralnih pridigarjev“, ne bomo dalje razpravljali o našem učiteljstvu, katero zastopa „Učiteljski Tovariš“, temuž bomo počakali deželnozbornskih volitev, in tedaj se bo pokazalo, v koliko so bile opravičene naše pripombe. Tedaj bomo videli, ali bo učiteljstvo tudi še naprej stalo pod vplivom raznih častnih društvenikov, ali bo res hodilo svoja pota.

— **Nemški narodni svet za Kranjsko.** Iz Ljubljane se je poročalo z dne 4. t. m., da so Kranjski Nemci imeli ta dan v Ljubljani svoj shod — „Parteitag“, na katerem se je ustanovil **nemški narodni svet za Kranjsko**. Častnim predsednikom je bil izvoljen baron Schwegel. Sicer je res žalostno za kranjsko nemštvo, da nima med svojimi ljudmi človeka, kateremu bi izročilo ta častni posel, da mora ob takih prilikah poseči po slovenskem renegatu, ali to nam ne daje toliko misliti, kakor ustanovitev nemškega narodnega sveta sama. Nemci pač vedo, kako velikskega važnosti je za njihov napredek, pa bodisi že v političnem, kulturnem ali narodnogospodarskem pogledu, sporazumljenje, skupno delovanje. In zato tudi dosejajo, ker so v takih stvareh vedno edini, tako lepe uspehe na škodo naši narodnosti in našemu narodnemu gospodarstvu. Saj zglede imamo toliko, da je skoraj nepotrebno, da bi jih navajali. Opozorimo naj edino le na nemško gimnazijo v Ljubljani, pogledimo le na Jesenice! Saj tudi naši Nemci niso vsi enih mislih, saj se tudi med njimi vrše razni strankarski boji, ali kadar se gre za obrambo nemštva, kadar gre za pridobitev novih koncesij nemštva, tedaj so vsi edini. In sedaj ta narodni svet! To bo pravi poročevalski biro za nemškega ministra rojaka! Vsaka službica, pa bi bila še tako malo vredna, bo v evidenci, za vsako se bo predlagalo Nemca, vsaka gospodarska stvar, pa naj bo še tako malenkostna, se bo priporočala, podpirala, sploh, nemški narodni svet bo institucija, ki bo dosledno in z vso enerzijsko utrjevala že takointako dovolj utrjeno pozicijo nemštva na Kranjskem, in to tembolj, ker bo imel v naši deželni vladi in njenih organih največjo oporo. Kaj pa mi Slovenci? Pri nas je kaj takega popolnoma izključeno. Pri

nas se bje boj za „načela“, ki nikakor ne dopuščajo, da bi sedel klerikalec k isti mizi z liberalcem, pri nas štejejo „pridobitve“, kakor jagode na molku, pri nas je oseba vse, stvar, narod, narodne koristi pa le nekaj takega, česar je tupatam treba, da se ta ali oni „narodni“ veljak pojavi v tem večji svetniški gloriiji. V slovenski narodni svet je nujna, življenska naša potreba, katere ustanovitev zahtevamo v najkrajšem času. Komur je v resnici mar narodnih koristi, bo storil vse, da se čim prej uresniči ta narodova zahteva, in komur bi bile v tej stvari strankarske koristi več, kakor narodove, zasluži po vsej pravici, da se ga imenuje izdajico slovenskega naroda.

— **Društvo slovenskih profesorjev** priredi prijateljski sestanek v soboto, dne 11. t. m. ob 8. uri zvečer v restavraciji Narodnega doma v Ljubljani. Na dnevnem redu je predavanje g. dr. Ilesiča: Kvinkvenalka in pedagoška kazna. K obilni udeležbi člani vljudno vabi odbor.

— **Društvo odvetniških in notarskih uradnikov za Kranjsko** je imelo v nedeljo, dne 5. t. m. svoj ustanovni shod. Društvo šteje 91 članov in je upati, da se to število še precej pomnoži. V imenu zveze slovenskih odvetnikov je njen predsednik dr. Triller pozdravil zborovalce izražajoč svoje veselje, da vlada med odvetniki in njihovimi uradniki sporazum. Pri volitvah je bil izvoljen društvenim predsednikom g. Blaž Kamenšek, odbornikom pa gg. Cimerman, Christof, Hirschmann, Mencinger, Petrič, Pintar in Tavčar, namestnikom gg. Štor in Kocjan, nadzornikom gg. Kraigher in Rozman. Ker se je zborovanje precej zavleklo in ni bilo mogoče rešiti vseh važnih točk, se v kratkem skliče izredni občni zbor, na katerem se bode nadalje razpravljalo. Tej stanovski organizaciji, ki je gotovo največjega pomena za njene člane, ždlimo najboljših uspehov!

— **Slovensko trgovsko društvo „Merkur“** v Ljubljani vabi na plesni venček, katerega priredi dne 18. januarja 1908 v veliki dvorani „Narodnega doma“ v Ljubljani. Vstopnina 3 K. Začetek ob pol 9 zvečer. Svira društvena godba. Čisti dobiček je namenjen zakladu za „Trgovski Dom“ in zakladu za onemogle člane društva „Merkur“.

— **Razdelitev božičnih daril pri državni železnici.** Ravnateljstvo državnih železnic v Trtu je dobilo od železniškega ministrstva nalog, da razdeli med železniško osebje 29.000 K kot državno podporo oziroma remuneracijo. Pri tej razdelitvi se je pokazalo železniško ravnateljstvo tako politično-pristransko, da je v resnici stvar morala pobuditi pri vsakem trezno mislečem človeku največje ogorčenje. Nemci in za Nemce se izdajajoči uslužbenci so dobili po 200—400 K, dočim so Slovenci dobili po 50—150 K, največ pa še po manj, da celo samo po 10 K. Največ so baje dobili najzagrizenejši nemški kričači, kakor znani Wieser v Gorici in drugi enaki. Slovenski državni poslanci imajo tu dovolj prilike, da pokažejo svojo zmožnost in svoj vpliv.

— **Stavkajoči delavci odgovorni za delodajalcu s stavko povzročeno škodo.** Najvišje sodišče je pred kratkim izdalo velevažno razsodbo, ki bo brez dvoma zelo vplivala na uprizarjanje delavskih stavk. Neki tovarnar je pri okrajnem sodišču v Stockeravu tožil 16 svojih delavcev na plačilo 3704 K, češ, delavci so stavkali in mu s stavko povzročili toliko škode. Toženi delavci so ugovarjali, da stavkanje ni kaznivo in da so hoteli s stavko le doseči boljše delavne pogoje, ne pa delodajalcu storiti škode. Prvi sodnik je razsodil, da je samo vsak posamični delavec, ki je stavkal, dolžan plačati škodo, ki jo je on sam povzročil, da pa delavci niso solidarno vezani plačati škodo. Okrožno sodišče v Korneuburgu je pa ovrгло to razsodbo in je razsodilo, da so toženi delavci solidarno vezani, plačati zahtevano odškodnino. Najvišje sodišče je to drugo sodbo potrdilo. Postavilo se je na stališče, da se s stavko prekrši delavska pogodba in ker je to po § 85. sod. reda policijsko kaznivo dejanje, torej delikt in da torej za take slučaje velja § 1302. obč. drž. zak. Velja pa ta paragraf tudi zaradi tega, ker je bila stavka v nasprotju s prevzeto pravno obveznostjo in namenoma storjena škoda, vsled česar so delavci solidarno dolžni pokriti škodo. — Delavce, ki ničesar nimajo, ta razsodba ne bo ženirala, pač pa tiste, ki kaj imajo, ki bodo v slučaju stavke lahko primorani plačati vso nastalo škodo.

— **Iz Osilnice.** Občinski odbor v Osilnici je sklenil v svoji zadnji seji, pri višjih oblastih slovesno protestirati

proti samonemškemu dopisovanju prebivalcem te občine od strani c. kr. okrajne sodnije in c. kr. davčnega urada v Kočevju. Sklenilo se je ob enem vsak nemški dopis zavrniti. Tudi tu se je začelo daniti.

— **Zgubil se je Klemen Kosmač** vulgo Orel z Dovjega. Dne 3. t. m. je odšel z jutranjim vlakom proti Kranju. Namenjen je bil k zdravniku. Ker ga še do danes ni nazaj, je mogoče, da se je kje ponesrečil ali pa je kam zašel, ker je bil zadnji čas nekako zamišljen. Star je 40 let, je velike suhe postave, oblečen v obleko iz domačega črnorjavega sukna. Govori samo slovensko. Ako kdo kaj izve o njem, naj sporoči županstvu na Dovjem.

— **Morilec svoje matere.** Janeza Miheliča iz Snerberjev, o katerem se sumi, da je umoril svojo lastno mater, so orožniki aretirali na Dobravici nad Igom, kamor se je s svojo ženo pripeljal v posete k staršem svoje žene.

— **Žrtev mraza.** V soboto popoldne so našli v gozdu zmrznjeno neko Marijo Jordan iz Gornjega Orehovca pri Kostanjevici na Dolenjskem. Šla je v gozd nabirat suhljad. Najbrž se je utrujena vsedla in zaspala in v hudem mrazu zmrznila. Zapušča dva nepreskrbljena otroka.

— **Novo stranke na Štajerskem** — ne bo. Shod, ki bi se bil imel vršiti v nedeljo, dne 5. t. m., se ni vršil. Sploh pa se zatrjuje, da bi bil na tem shodu edinole pomenek o deželnozborskih volitvah, ne pa o ustanovitvi nove stranke.

— **„Prosveta“** je ustanovila 6. t. m. javno ljudsko knjižnico v Polzeli na Štajerskem. Deželna vlada je odobrila ustanovitev Prosvetine podružnice za politične okraje Rudolfovo, Črnomelj in Kočevje.

— **Iz spodnjega Koroškega.** Na novega leta dan je praznovalo slovensko „katoliško delavsko društvo v Prevaljah“ božičnico po nemškem vzoreu. Ljudstva — ali boljše povedano — otrok je bilo ogromno. Prireditelj je bila v prvi vrsti namenjena delavcem-udom, ki pa so tvorili kvečjemu peti del navzočega občinstva. Ta vsakoletna božičnica delavskega društva je jako popularna in priljubljena, udeležujejo se je vsi sloji prebivalstva od blizu in daleč. Videli smo zastopane uradnike direkcije rudokopov grofa Henkelna, celo en učitelj je bil navzoč; na slovenski program izvoljeni župan Pristov, ki se vestno ogiblje vsake slovenske prireditve, ker je postal nemškutar, čeravno je še vedno načelnik slovenske posojilnice, je tudi počastil delavsko društvo s svojo navzočnostjo. Kot slavnostni govornik je nastopil žreški župnik Arneje, ki je

menda mislil, da stoji na prižnici pred svojimi pobožnimi farani. Njegov slavnostni govor ni bil to, kar bi moral biti, bil je božična pridiga, tako da je celo neki kaplan iz sosednje župnije začudeno vprašal, je-li božičnica delavskega društva vsako leto tako pobožna. Veselica se je vršila pri Šteklju, čeravno je gostilničar očiten nasprotnik Slovencev, kar je jasno pokazal pri zadnjih državnozborskih volitvah. Slovenci so takoj, kakor se je izvedelo za značaj Šteklja, sklenili, da se ga bojkotira. A vzlic temu je prirejalo delavsko društvo mesečna zborovanja in veselice ves čas v njegovih prostorih, vzlic temu si slovenska hranilnica in posojilnica še ni poiskala drugih prostorov, nastanjena je še vedno v hiši nemškutarja. Morda radi tega, ker je Štekl še vedno odbornik in njegov vzor župan Pristov, načelnik hranilnice? Gremo dalje! Tudi tombolo so imeli na veselici. Dobitki so bili seveda različni, pri tem pa bodi dovoljeno, da se navede en slučaj, ki je sicer malenkosten, a daje dobro sliko narodne brezbriznosti „Mirovcev“. Neki narodnjak je dobil kot dobiček majhen zavojček, v katerem je bila poleg slaščic skatljica vžigalice toda ne slovenskih, ampak nemških, ker so vžigalice družbe sv. Cirila in Metoda postale zadnji čas menda „liberalne“! Med licitacijo božičnega drevesca pa se oglašijo zunaj v veži neki nemški komedijanti, ki so prosili dovoljenja, da igrajo pred občinstvom „svete tri kralje“. In zgodilo se je, da je odbor delavskega društva radevolje privolil v to, češ, saj „znamo tudi nemški“! Igrali so, pobirali „eine kleine Unterstützung“ ter odšli. Delavskemu društvu pa ostane neizbrisljiv madež! Vidi se, kako daleč je privedla klerikalna mednarodna politika koroških voditeljev koroške duhovnike in po njih celo slovenska, prej odločno narodna društva!

— **Državna podpora Primorski.** Poljedelsko ministrstvo je nakazalo namestništvu v Trstu vsoto 79.000 K v svrhu podpore kmetovalcem pri nabavi krme.

— **Slovensko učiteljske v Gorici.** Znano je, kako so se Italijani upirali in se še upirajo premeščenju moškega slovenskega učiteljskega iz Kopra v Gorico, češ da bi stem izgubila Gorica svoj italijanski značaj, vendar pa se je baje vlada odločila za to premostitev. Obenem se pa tudi italijansko učiteljske premesti v Gradiško, ker je mestni svet že ponudil brezplačno prostor za zgradbo italijanskega učiteljskega.

Priporočajte in širite naš list!

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4

priporoča slavnim županstvom ter vsem c. kr. in drugim javnim uradom svojo

popolno zalogo uradnih tiskovin,

slavnim hranilnicam in posojilnicam se priporoča tudi v izvrševanje hranilnih knjižic; slavnim narodnim in drugim društvom v izvrševanje vabil, pravil, plakatov, diplom, ki jih izvršuje v navadnem ali v večbarvnem tisku najokusneje.

Postrežba točna in solidna.

Cene zmerne.

Trgovsko-obrtna zadruga v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom

naznanja, da je pričela dne 2. januarja 1908 poslovati.

(Pisarniški prostori: Sodnijske ulice šte. 3, hiša dr. Pirca).

Sprejema: vloge na knjižice ter jih obrestuje po 4½% rentni davek plača zadruga sama, vloge na tekoči račun, na zahtevo dobi stranka čerkovno knjižico.

Daje posojila proti menici, oziroma zadolžnici (na odplačilo), na vrednostne papirje, na zadržne deleže, na blago, na knjižne terjatve in na hipoteke.

Eskomptira trgovske menice.

Izdaja nakaznice na vsa tuzemska in inozemska tržišča.

Vsa pojasnila se dobijo brezplačno v zadržni pisarni. Uradne ure dopoldne od 9.—12., popoldne od 3.—5.

AVGUST BELLE

Unec pri Rakeku,

prva in edina domača opekarna s sušilnim stiskanjem (Trockenpressung).

Prične izdelovati pomladi 1908 zidarsko, zarezno in vso drugovrstno opeko v vsaki množini.

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovanskih tvrdkah!